

Spættet sæl (*Phoca vitulina*) Ægte sæler (*Phocidae*)

Kendetegn

Lille sæl med rundt hundelignende hoved med en kort nedadbuget snude. Næseborene danner et V, når man ser dyret forfra. Øjnene har samme afstand til øre og næse. Mangler ydre øre. To dievorter. Lemmerne, der er omdannede til luffer, kropsformen, spæklaget, og den korte, glatte pels er alle tilpasninger til livet i vand.

En spættet sæl vejer som regel 65-140 kg, og har en kropslængde på 1.2-2.0 meter. Hunnen er mindre end hannen. Nyfødte er ca. 80 cm lange og vejer omkring 10 kg.

Forluffernes kløer bruges til at rense pelsen med og til forsvar, men forlufferne bruges også, når sælen bevæger sig på land, og til at styre med, når den svømmer. Baglufferne bruges til at skabe fremdrift, når sælen svømmer.

Pelsen er tæt og kort og varierer i bundfarven fra lysegrå til gråbrun, og med et mørkere, uregelmæssigt mønster. Spættet. Hver sæl har sig eget mønster, hvilket gør det muligt at kende de forskellige individer fra hinanden. Der er to hovedfarvevarianter: En lys og en mørk.

Forveksling

Gråsæl. Gråsæler, især hanner, er noget større. Hovedet mere kegleformet med en lige profil mellem pande og snudespids.

Ringsæl, men de observeres meget sjældent i Danmark. Ringsælen er lidt mindre end spættet sæl og har mørke pletter på ryggen omkranset af en lys ring.

Føde og levevis

Fisk er den spættede sæls foretrukne fødeemne, men også blæksprutter og krebsdyr indgår i fødegrundlaget. Et område er derfor kun egnet som levested for sælen, hvis der forekommer rigelige mængder af disse arter. Dagligt kan en spættet sæl æde omkring 3-5 kg fisk.

Spættet sæl forekommer især i kystnære farvande, hvor der er rigelig føde, og hvor der findes uforstyrrede hvilepladser så som sandbanker, rev, holme og øer. Hvilestillingen beskrives som "bananlignende" med hoved og hale i vejretog bugen placeret på underlaget.

Den spættede sæl synes ikke at tygge føden. Når den spiser, bliver byttet slugt helt, eller også bliver det revet i stykke og slugt.

Hvor der er uforstyrrede sandbanker, øer og lignende, kan sælerne ses hvilende på land i flokke. Men det er ikke usædvanligt at se spættede sæler, der færdes alene.

Sælerne parrer sig om sommeren, oftest i juli. Kort efter parringen befinder det befrugtede æg sig i et hvilestadium i livmoderen. Efter to-tre måneder sætter ægget sig fast i livmodervæggen og den egentlige fosterudvikling begynder. Det kalder man forlænget drægtighed. Fosterudviklingen tager ca. otte måneder og i juli fødes ungen. Ungen dier i en periode på omkring fire uger, hvorefter den må klare sig selv.

En undersøgelse har vist, at når sælerne forstyrres i deres hvileperiode vender kun omkring en femtedel tilbage til hvilepladserne inden for samme tidevandsperiode. Det har især stor betydning for

ungerne, der kun dier i cirka 4 uger, og som på grund af forstyrrelserne risikerer at miste et ud af to dagsmåltider, hver gang sælerne forstyrres.

For at sikre ynglesuccesen skal der derfor være uforstyrrede øer, sandbanker og rev, hvor sælerne har deres hvile- og ynglepladser.

Spættet sæl er følsom over for menneskelige forstyrrelser som for eksempel sejlads, især i yngleperioden i juni-juli og under pelsfældningen i august-september.

Sælunger der ligger alene på strandbredden og huler, er oftest ikke blevet forladt. Moren er sandsynligvis svømmet ud for at finde føde, og ungen kan være ladet alene i flere timer. Man skal derfor lade sælungerne være. Menneskers færden i nærheden af ungen kan hindre, at moren vender tilbage.

Spættet sæl (Biopix)

Spættet sæl (Biopix)

Nationalpark Thy

Spættet sæl findes udbredt i hele Limfjorden. På Agger Tange kan man stort set altid se sæler liggende på nogle sandbanker øst-sydøst for Svaneholmhus. Fra taget kan man med en god kikkert se op til 300 sæler. Sælerne kan også ses fra færgen under overfart. Man kan en sjælden gang være heldig at se den noget større gråsæl.

Nogle gange kan man også opleve spættet sæl på Nordsø-siden af Nationalpark Thy. Dels svømmende i vandet, men også oppe på stranden. Især efter stormvejr kan man finde udmattede sæler, som hviler sig efter stormens strabadser. Sådanne sæler er ikke syge, men trænger blot til at hvile ud.

Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Her finder du sælerne:

Svaneholmhus – Agger Tange. P-plads ved Svaneholmhus. (GPS 56.703270, 8.245944)

Agger Tange – Høfterne mod vest. P-plads Agger Tange Vest. (GPS 56.723331, 8.230983)

Klitmøller – Hummerhusets tag. P-plads ved Hummerhuset. (GPS 56.723331, 8.230983)

Spættet sæl og mennesket

Tidligere blev den spættede sæl anset som et skadedyr af fiskerne. Det skyldtes, at de åd af fiskernes fangst og måske skræmte nogle af fiskene bort. De kunne også finde på at ødelægge fangstredskaberne. Skaderne skete oftest på mindre redskaber. Fra 1889-1927 gav man præmier for at

nedlægge en sæl. I tiden omkring 2. Verdenskrig blev der skudt over 500 sæler om året i Danmark. I 1977 blev den spættede sæl fredet i hele Danmark.

Den spættede sæl kan også være et problem for fiskerne i dag. Den kan finde på at tage torsk eller fladfisk ud af nettene og således komme til at ødelægge garnene. Større fisk bides i stykker, og så kan fiskerne ikke sælge dem, og må derfor smide dem ud igen. Men fiskenet kan også være til fare for sælerne, og en del sæler drukner i ruser eller bliver trukket ind i net hvert år. Selvfølgelig er den spættede sæl i konkurrence med nogle af fiskerne. Nogen steder kan det derfor være nødvendigt, at skyde nogle enkle dyr væk fra et område, hvis de er særlig slemme til at æde fangsten. Naturstyrelsen giver jf. sælforvaltningsplanen p.t. tilladelse til regulering af et mindre antal spættede sæler årligt, for at begrænse skader på fiskeriet.

Det er vigtigt, at vi mennesker undersøger og studerer den spættede sæl for at have det bedste beslutningsgrundlag for en evt. regulering. Derfor bliver der bl.a. talt sæler fra fly og nogle sæler bliver udstyret med satellitsendere, så man kan se hvor, de befinder sig. Der bliver også indsamlet døde sæler, som bl.a. bliver undersøgt for sygdomme. Arten blev i 1988 og 2002 ramt af en virussygdom, der kraftigt reducerede bestanden. Efter sygdomsudbruddet i 1988 blev antallet af sælreservater med fred og ro i yngletiden øget betydeligt, og bestanden var i stand til at genoprette det tidligere niveau. Bestanden voksede endda til at blive endnu større, inden sygdomsudbruddet i 2002 atter reducerede antallet af spættede sæler.

Når mennesket glemmer at respektere naturen og den spættede sæl, kan det betyde, at den får dårligere levevilkår! Når vi forurener, kan vi ødelægge livet i havet. Når vi støjer og forstyrrer, ødelægger vi dens muligheder for at yngle i et område. Hvis vi tillader speedbåde eller jagt i de områder hvor sælerne yngler, vil en stor del af dem sandsynligvis forsvinde.

Sælen har også fundet vej ind i litteraturen.

”Paa Sejlture i vore Farvande kan man træffe at se den, langt fra Land i aaben Sø, et Mandehoved der pludselig staar i den brydende Kam af en Bølge og gør den opadridende Bevægelse med sammen med den, en Hat som er fløjet i Søen, er ens første Tanke, men Hovedet rækker sig højere ud af Bølgen, og nu ser man det er en Sæl der staar op og ned i Vandet, opmærksomt spejdende efter Fartøjet, en Dødning at se til med de store dunkle Øjne og det vaade, runde, ligesom skeletterede Hoved. Uden Spor synker den igen i den synkende Bølge. Den er skudt op i Køl vandet efter Baaden, har fikseret den, og er igen opslugt af Søen; og tilbage staar man uden ret at have villet tro sine Øjne, gaadefuldt berørt, som havde man selv med Sæløjne set en Sejler og Ingenting fattet. Det er Sjæl af Søen man har set, en menneskelignende Skabning, levende, men med noget af et Dødningehoved i Udtrykket, en Druknet, som rækker sig og ser efter Skibet; og man forstaar hvad de Gamle mente med Havmanden og med Varslet!”

Sælernes Ø. Myter, 1934 - Johannes V. Jensen